

ИЗВЕШТАЈ О ИЗБОРУ НЕМАЊЕ СТЕВАНОВИЋА У ЗВАЊЕ ИСТРАЖИВАЧ-САРАДНИК

На основу члана 76. става 2. и члана 78. Закона о науци и истраживањима („Службени гласник Републике Србије“, бр. 49/2019) и члановима 8, 12, 14. и 15. Правилника о стицању истраживачких и научних звања („Службени гласник Републике Србије“, бр. 159/2020) и одлуке Научног већа Института за политичке студије бр. 523/1 од 21.06.2024. године, именована је Комисија за припрему извештаја о избору Немање Стевановића у истраживачко звање истраживач-сарадник. Комисија у саставу: др Марија Ђорић, виши научни сарадник Института за политичке студије, Београд и редовни професор Факултета за дипломатију и безбедност (председник), др Миша Стојадиновић, научни саветник Института за политичке студије, Београд (члан), и др Радојица Лазић, редовни професор и декан Факултета за дипломатију и безбедност (члан), подноси Научном већу Института за политичке студије следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни биографски подаци

Немања Стевановић рођен је 19. 04. 1995. године у Београду, Република Србија. Основну школу завршио је у Београду са одличним успехом, а истим успехом је завршио и средњу Правно – пословну школу у Београду 2014. године. Школске 2014/2015. године уписао је Факултет безбедности Универзитета у Београду, на којем је дипломирао 2018. године. Мултидисциплинарне мастер академске студије – „*Тероризам, организовани криминал и безбедност*“ на Универзитету у Београду уписао је исте 2018. године. Годину дана касније, одбранивши мастер рад на тему „Модалитети заштите територијалног интегритета суверених држава од сепаратизма као облика угрожавања и могућност њихове примене на простору Косова и Метохије“, мастерирао је са општом просечном оценом 9,60.

Током студија похађао је различите панеле и самите научног карактера, посвећене темама из области безбедности. У периоду од маја до јуна 2018. године похађао је и

праксу у Канцеларији за Косово и Метохију, у Сектору за имплементацију бриселског споразума и подршку официру за везу при мисији Европске уније у Приштини. Од августа до новембра 2019. године стажирао је у Министарству спољних послова у Сектору за билатералне односе – Одељење за Африку и Блиски исток. Током своје професионалне каријере био је ангажован на неколико радних позиција у институцијама сектора безбедности, односно у институцијама задуженим за међународну сарадњу и успостављање међудржавних односа. Од марта 2022. године члан је наставно-научног особља Факултета за дипломатију и безбедност, на којем је изабран у звање асистента. Од 2024. године ангажован је у реализацији пројекта *„Безбедносни изазови, ризици и претње у Републици Србији и окружењу“*, који спроводи Институт за политичке студије, Београд. Током 2023. године био је ангажован у реализацији пројекта *„Насиље над децом и младима у виртуелном и реалном свету“*. Тренутно је учесник и пројекта *„Изазови војне неутралности и политичких идентитета у актуелним геополитичким дешавањима“*, који спроводе Факултет за дипломатију и безбедност и Министарство спољних послова Републике Србије. Говори енглески језик.

Положивши све испите и обавезе предвиђене наставним планом и програмом Докторских академских студија на Факултету безбедности Универзитета у Београду, кандидат Немања Стевановић је успешно положио испит *„Израда и одбрана пројекта докторске дисертације“*, чиме је стекао услов (120 ЕСПБ) за формалну пријаву теме докторске дисертације под називом *„Национална безбедност Републике Србије из перспективе њеног потенцијалног чланства у НАТО“*. На седници Наставно-научног већа Универзитета у Београду, одржаној 27.02.2024. године, Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације прихватила је предлог теме доктората кандидата Немање Стевановића.

2. Педагошки и истраживачки рад

Немања Стевановић је од марта 2022. године члан наставно-научног особља Факултета за дипломатију и безбедност, на којем је изабран у звање асистента. Немања уједно извршава и послове секретара Катедре за дипломатију и безбедност на истом Факултету.

3. Библиографија кандидата

[M14] Рад у тематском зборнику међународног значаја

Stevanović, N., Mićović, M. & Radulović, D. (2024). Cyber Defence Strategies of Military Neutral Countries – Case Study: Switzerland. In M. Bošković (Ed.), *Challenges of Military Neutrality in Dynamic Geopolitical Relations* (pp. __-__). Belgrade: Faculty of Diplomacy and Security. *Rad je u postupku objavljivanja*

[M24] Рад у националном часопису међународног значаја

Bošković, M., Putnik, N., Stevanović, N., Suknović, M. & Radulović, D. (2024). Verbal Harassment of Children at Real World and Cyberspace: Evidence from Serbia. *Temida*, 27(2), __-__. *Rad je u postupku objavljivanja*

[M33] Саопштење са међународног скупа штампано у целини

- a. Stevanović, N. & Simović, S. (2022). Secondary Victimization of Crime Victims Through The Mass Media. In: S. Dušanić Gačić (ur.), *Media and Economy* (115-132). Banja Luka: Banjaluka College.

[M51] Рад у врхунском часопису националног значаја

- a. Стевановић, Н., Сукновић, М., Радловић, Д. (2024). Виктимизација деце вербалним насиљем. *Безбедност*, 66(3), __-__. *рад је у поступку објављивања
- b. Stevanović, N. & Radulovic, D. (2023). International legal standards of criminal-legal protection against violence at sports events. *The Policy of National Security*, 25(2), 183-207.
- c. Стевановић, Н. (2022). Манипулација верским осећањима као детерминанта друштвених сукоба – студија случаја Нигерије. *Војно дело*, 74(1), 16-31.

[M52] Рад у истакнутом националном часопису

- a. Стевановић, Н. (2021). Афирмација радикалних верских ставова посредством друштвених мрежа. *Годишњак Факултета безбедности*, 2021(1), 75-102.

[M53] Рад у националном часопису

- а. Стевановић, Н. (2022). Државно спонзорисани тероризам као инструмент геополитике регионалних сила. *Дипломатија и безбедност*, 5(1), 115-132.

Објављени прикази научних публикација

- а. Стевановић, Н. (2020). Владимир Н. Цветковић (прир.): Науке безбедности-врсте и облици, Факултет безбедности, Београд, 2020. *Годишњак Факултета безбедности*, (1), 99-103.

4. Приказ одабраних објављених радова

На основу увида у приложене радове које је кандидат поднео, Комисија је анализирао радове – један рад објављен у категорији М33 (Саопштење са међународног скупа), два рада објављена у часописима категорија М51 (Рад у врхунском часопису националног значаја), један рад објављен у часописима категорија М52 (Рад у истакнутом националном часопису), један рад објављен у часописима категорије М53 (Рад у националном часопису).

1. **Stevanović, N.& Simović, S. (2022). Secondary Victimization of Crime Victims Through The Mass Media. In: S. Dušanić Gačić (ur.), *Media and Economy* (115-132). Banja Luka: Banjaluka College. (M33)**

Циљ рада је приказ неприхватљивих образаца понашања заступљених у масовним медијима који се односе на начин извештавања приликом откривања и доказивања кривичних дела, а којима се, сасвим супротно нормативном оквиру и професионалним препорукама, врши секундарна виктимизација жртава. Аутори указују на генеалогiju термина секундарна виктимизација, који је развијен у оквиру правних наука, с циљем да се опише стање у којем су жртве кривичних дела приморане да, услед неадекватног и неправовременог деловања органа формалне социјалне контроле, поново проживљавају последице које су настале самим кривичним делом. С обзиром да медијско извештавања о току кривичног поступка, у највећем броју случаја, има карактер упоредног јавног поступка, секундарна виктимизација жртава кривичних дела може настати и услед непрофесионализма и неодговорности медијских радника. На основу квалитативне анализе медијског садржаја, као основног методолошког приступа и анализе правног и институционалног оквира у овој области, констатује се да је секундарна виктимизација жртава кривичних дела посредством масовних медија готово свакодневна појава, те да она, с обзиром на специфичности кривичних дела код којих је најзаступљенија и

доминантност патријархата, примарно погађа жене, неретко и малолетне девојке. Одсуство моралних начела, непрофесионализам и незнање, који доминирају српском медијском сценом, поништили су границу између дозвољеног и недозвољеног, па, иако постоји интерес јавности да буде обавештена о кривичним догађајима, под условима које прописују Закон о јавном информисању и медијима и Кодекс новинара Србије, контекст у којем се то ради није оправдан.

Конструисање општеприхватљивих друштвених ставова на конзервативном схватању о улози жене у брачној заједници, као се наводи у раду, имало је за последицу одсуство адекватне реакције надлежних органа и инкриминацију жртава кривичних дела. Такво друштво исказује већи потенцијал да без моралне и кривичне одговорности, речима или делима, врши секундарну виктимизацију. Као што смо могли видети из приложеног, иако се широко постављен концепт секундарне виктимизације, заправо, односи на неадекватно и неправовремено реаговање органа формалне социјалне контроле, с обзиром да медијско извештавање неретко има и карактер паралелног јавног поступка, аутори овог рада подвлаче да се може односити и на накнаде последице које из тога произилазе. Иако сама секундарна виктимизација, схваћена као ситуација у којој кривични поступак има негативан утицај на жртву, није предодређена биолошким факторима, анализа медијског садржаја посредством кога су жртве поново виктимизоване потврђује да се у улози жртве чешће појављују жене, у одређеном броју случаја чак и малолетне девојке. Ипак, овде треба напоменути да је ризик од секундарне виктимизације препознат и од стране законодавца, те је, према мишљењу аутора рада, у складу са тиме изграђен прилично квалитетан нормативни оквир који за циљ има њено спречавање. Међутим, проблем је у томе што се одредбе садржане у нормативном оквиру односе на примарно значење секундарне виктимизације, односно на оно које настаје услед неадекватне реакције органа формалне социјалне контроле, док она секундарна виктимизација која се врши посредством медија још увек није директно уређена на овај начин.

2. **Stevanović, N. & Radulovic, D. (2023).** International legal standards of criminal-legal protection against violence at sports events. *The Policy of National Security*, 25(2), 183-207. (M51)

Циљ рада јесте приказ ефикасности до сада примењених механизма за спречавање насиља и недолучног понашања на спортским приредбама, садржани у међународно правном

оквиру и националном законодавству, а који су настали из праксе супротстављања овом облику насиља у појединим државама Западне Европе. Међународна сарадња на пољу казнено-правне заштите од насиља на спортским приредбама развила се након низа трагичних догађаја у другој половини XX века, с намером да се снагом закона и међународних конвенција успостави систем превентивног деловања како би се немиле сцене елиминисале из садржаја спортских активности. Како поједина друштва, поготову она у процесу транзиције, занемарују значај здравствено-рекреативне функције спорта, аутори констатују да истовремено не чине довољно на плану ове превенције и промени оних друштвених релација које се налазе у основи девијантног понашања спортских актера, у првом реду навијача. На основу квалитативне анализе литературе, као основног методолошког приступа и анализе правног и институционалног оквира у овој области, констатује се да је на овом пољу у последњих неколико деценија учињено много корисних и ефикасних корака. Како насиље на спортским догађајима још увек егзистира као неизоставно обележје готово сваке активности ове врсте, на теренима и у халама широм Европе, аутори наводе да постоји извештан простор за даљи напредак у погледу дефинисаног циља. Користећи навијање као одбрамбени механизам идентификације, где сам такмичарски однос унутар игре ствара ривалитет, ови припадници углавном маргинализованих друштвених група на овај начин артикулишу своје незадовољство на друштвено неприхватљив начин.

Посматрано тематику кроз историјски оквир, аутори подвлаче да је насиље на спортским приредбама, у другој половини XX и почетком XXI века, постало аутентично обележје готово сваког спортског догађаја. Неретко, облици насилничког и недоличног понашања имали су моћ да кулминирају у сукобе масовних размера, који су у извесном броју случајева завршавали и са по неколико стотина жртава. Такав развој ситуације јасно је указивао да постоје одређени пропусти како у организационом смислу самих догађаја, тако и у смислу недостатка адекватног нормативног оквира који би допринео сузбијању ове врсте насиља, на националном и међународном нивоу. Историју борбе против насиља на спортским догађајима, као што се у раду дало и видети, можемо поделити у две етапе: прву, обухвата временски период од краја I светског рата до трагедије на стадиону „Хејсел“ 1985. године, а коју карактерише приметно флексибилан и донекле немоћан приступ овој проблематици; другу, обухвата временско раздобље непосредно након поменуте трагедије и траје све до данас, односно период у којем су поједине државе (прим. аут. Енглеска) показале да се могу развити ефикасни нормативни и

друштвени механизми за супротстављање експанзији насилничког понашања ове врсте. Читав низ превасходно међународних а онда и националних докумената и закона који су ратификовани и усвојени у овом периоду несумњиво је допринео побољшању међународно правних стандарда казнено-правне заштите од насиља на спортским приредбама, међутим, изванредно проблем представља и податак да је већина њих усвојена са ретроактивним карактером, односно тек након што је дошло до испољавања одређених понашања која су имала и катастрофалне последице. Пример наведене државе, који је послужио као пример тематици која се кроз рад обрађује, законским одредбама показују да је могуће недолично понашање навијача свести на друштвено прихватљив ниво и да је могуће успоставити успешну међународну сарадњу са истим циљем. Међутим, када говоре о међународној сарадњи држава на овом плану, аутори сматрају да треба напоменути да постоји довољно велики међупростор за даљи напредак, поготову између онога што је прокламовано и онога што је учињено, а свакодневно сведочење ситуацијама да навијачи из ових држава пратећи своје тимове на гостовањима настављају са упражњавањем екстремних активности (употреба пиротехничких средстава, изазивање нереда, дрогирање и опијање ...), прилично децидирано потврђује ову тврдњу.

3. Стевановић, Н. (2022). Манипулација верским осећањима као детерминанта друштвених сукоба – студија случаја Нигерије. *Војно дело*, 74(1), 16-31. **(M51)**

Посматрано кроз историју религија је имала улогу у превазилажењу друштвених конфликта и промоцији мира између супротстављених страна, међутим, неретко је из тога умела да се трансформише у улогу посредног или непосредног узрока неког облика насиља. Стога, предмет истраживања овог рада јесте корелација друштвених сукоба и верских детерминанти као њихових узрока, међу којима посебно место заузима манипулација верским осећањима. Централну тему рада представља манипулација верским осећањима, односно методе и технике које ови субјекти користе како би врбовали и регрутовали нове војнике религиозности, с крајњим циљем да оружаним путем остваре надмоћ у односу на супротстављену страну, у овом случају религију. Сходно томе, аутор се бави анализом таквих односа у Савезној Републици Нигерији, у којој поред хришћанства и ислама, као две доминантне религије, постоји још неколико локалних религија које се заједно деценијама уназад налазе у отвореном сукобу за превласт. Анализа ове теме, кроз неизбежно сагледавање историјског контекста ове врсте сукоба на територији Нигерије, указала је на основне мотиве који се налазе у њиховој

позадини, циљевима који се на тај начин желе постићи и да ли се верници, који би, према постулатима обе религије, увек требало да буду на путу мира, заправо злоупотребљавају кроз индивидуалну или ситемску манипулацију. Уколико одређена средина или друштвена заједница, факторима као што су социо-економски индикатори, хетерогена етничка структура или изразита верска поларизација, исказује такву склоност ка друштвеним сукобима да их стратегија националне безбедности те државе препозна као главну претњу миру и стабилности, утолико је политизација верског питања опаснија по исте вредности. Међутим, носиоци политичке власти и одређени инострани актери који у датој држави виде свој геополитички, војни или економски интерес, користе ове факторе као индикаторе који их усмеравају у ком правцу треба да изврше регрутовање и мобилизацију домицилног становништва како би створили што масовније групе које ће потом ставити у службу сопствене борбе. Како племенска и етничка диференцијација становништва значајно утичу на интензитет сукоба, отуда је и сама природа антагонизама изузетно комплексне природе. У таквим ситуацијама, поготову ако је реч о изванредно религиозним заједницама, манипулација верским осећањима се једноставно нуди као најефикаснији метод у остварењу коначног циља.

4. Стевановић, Н. (2021). Афирмација радикалних верских ставова посредством друштвених мрежа. *Годишњак Факултета безбедности*, 2021(1), 75-102. **(M52)**

Од најранијих облика живота па све до данас човек је у непрестаној потреби за средствима која би омогућила једноставнију и бржу комуникацију, полазно је становиште аутора овог рада. Еволуција мозга и природне интелигенције као и технолошка револуција и развој вештачке интелигенције, првобитно за војне потребе, креирали су такве услове који су омогућили да се усмена комуникација, која је подразумевала физичку присутност, замени виртуелном, која је потпуно безусловна у том погледу и захтева само један минимум ресурса да би се могла практиковати. У таквој атмосфери, поготову с почетка XXI века, дошло је експанзивног раста понуда нових облика комуникације, где су се, судећи по броју корисника и значају за савремени практични живот, најбоље снашле друштвене мреже. Вирална употреба ових платформи за друштвену интеракцију и њихов незаустављиви прогрес отишли су неколико корака испред могућности човечанства, што за последицу има да се ови корисници неретко нађу у улози жртве недовршеног или површно спроведеног процеса уобличавања друштвених мрежа у свеобухватни нормативни круг. Емпиријско истраживање које је спроведено путем анкетног упитника показало је да су корисници друштвених мрежа константно

изложени неком облику нетолерантног или насилног понашања, а да је део таквог понашања заснован и на екстремно радикалним верским ставовима. Међутим, вербално насиље праћено верским мотивима, када је реч о друштвеним мрежама, није системска и организована активност, закључак ке до којег аутор долази, иако показује потенцијал да у неком тренутку то постане, већ је део екстремистичког опуса који укључује и дискриминацију на основу осталих критеријума различитости. Имајући у виду да је Балканско полуострво простор на којем егзистирају две највеће монотеистичке религије света – ислам и хришћанство и узимајући у обзир да су у сваком од претходних сукоба обе религије имале своју карактеристичну улогу, аутор је осмислио и спровео ово истраживање како би се видело да ли је дигитално доба пронашло нове војнике религиозности који би посредством интернет платформи за друштвену интеракцију вршили промоцију и афирмацију екстремно радикалних верских ставова. Резултати истраживања су показали да друштвене мреже, као специфичан феномен XXI века, засноване на концепту слободе мишљења и говора с идејом да избришу границе различитости између људи, могу бити злоупотребљене у циљу дискриминације по више основа. Ипак, екстремистички верски ставови који, без сумње, егзистирају и у овом простору, само су део ширег опуса нетолерантног и насилног понашања, која се у највећем броју случаја појављују као изоловани инциденти мотивисани индивидуалном мржњом, а не као системска и организована активност, која је, услед недостатка адекватног нормативног оквира за њихово санкционисање, све теже контролисати. Из тог разлога, судећи према резултатима истраживања, реална опасност од верског екстремизма у сајбер простору, барем када је реч о Републици Србији, још увек не постоји, односно ово још увек није постао простор у којем би организоване групе примењивале одређене активности у циљу манипулације и регрутације.

5. Стевановић, Н. (2022). Државно спонзорисани тероризам као инструмент геополитике регионалних сила. *Дипломатија и безбедност*, 5(1), 115-132. **(M53)**

Инструменти геополитичке борбе, наводи аутор овог рада, представљају хетероген и нарасе непредвидив скуп, што саму геополитичку борбу чини сложеном. Уколико се у обзир узме и чињеница да актери са геополитичким претензијама не презају од употребе најрадикалнијих метода како би остварили доминацију над противником и демонстрирали своју моћ, према мишљењу аутора овог рада, утолико је комплексност ове појаве већа. С друге стране, свакако да постоје модалитети борбе који би дали жељене резултате и у мирнодопским условима и без примене енормне количине насиља,

међутим, апсурд јесте управо у томе што екстремно радикалне методе, иако понекад не дају дугорочне и одрживе резултате, ипак, до истих доводе много брже. Схвативши ово као фундаментални алгоритам екстремизма субјекти међународне заједнице са извесним потребама за променом своје геополитичке позиције, уједно и демонстрацијом регионалне или чак и глобалне моћи, промовисали су нове методе и тиме створили конфликте већег дестабилизационог потенцијала, међу којима се по својим карактеристикама издваја специфичан вид тероризма који се спонзорише од стране званичних влада једне државе, коначни је закључак аутора овог рада. Механизми оваквог спонзорства, према истом, такође представљају један разнолик спектар, а поред финансијске углавном обухватају и логистичку и оперативну подршку. Иако је уврежено мишљење највећег дела међународне заједнице да је ИР Иран тај актер који државно спонзорисани тероризам користи као инструмент своје геополитичке борбе, што ни сама ова држава не негира, компаративна анализа већег броја држава показује да ова блискоисточна држава није изоловани пример праксе ове врсте, али да јесте међу оним актерима који издвајају највише материјалних и других ресурса управо за ове потребе. Погрешно би било, сматра аутор рада, означити ову блискоисточну земљу као колевку државно спонзорисаног тероризма и јединог актера у међународној заједници који посеже за употребом оваквих метода, што су бројни примери и показали. Напротив, чак и они који су најгласнији у оптужбама на рачун Ирана, првенствено САД и Велика Британија, посредством својих обавештајних служби и војно-политичких савеза којима припадају, користе савремене технике хибридног рата, укључујући употребу информационих технологија за нападе у сајбер простору и формирање и спонзорисање терористичких организација које би деловале у складу са њиховом спољнополитичком оријентацијом, још један је од закључака приложеног рада. Све то нам указује да је свет данас један отворени глобални фронт на којем се, без ограничења у погледу средстава и метода, води бескомпромисна борба са циљем остваривања извесних претензија и ради пројекције властите политичке моћи, а да је човечанство генерално немоћни посматрач и колатерална штета ових геополитичких процеса.

5. Оцена Комисије

На основу увида у достављене податке о досадашњем научно-истраживачком раду кандидата Немање Стевановића, чланови Комисије позитивно оцењују његове резултате. Комисија оцењује да Немања Стевановић задовољава формалне квантитативне и квалитативне критеријуме које је Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије дефинисало за избор у звање истраживач-сарадник. Имајући све напред наведено у виду, Комисија је донела одлуку да Научном већу Института за политичке студије предложи избор Немање Стевановића у звање истраживач-сарадник.

У Београду,

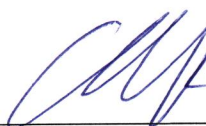
28.06.2024.

Чланови Комисије:

др Марија Ђорић, виши научни сарадник и редовни професор Факултета за дипломатију и безбедност, председник Комисије

др Миша Стојадиновић, научни саветник, члан

др Радојица Лазић, редовни професор, члан

